

Dikter till Nino Cesarini

DE TVÅ DIKTER som Jacques skrivit direkt till Nino vill han uttrycka sin passion.

I den första beskriver poeten sin älskade som ljuset, som himlen och som en plågad trånad efter en kyss. Men också som en ljuvlig och sorgsen doft från de blommor som endast finns i deras hjärtan eller som lockropen från antikens herdar.

I nästa dikt har det homoerotiska motivet blivit allt tydligare, sexualiteten lyfts fram och den romantiserande gardinen dragits ifrån. När poeten nu tänker på sin älskade väcker hans lyrformade torso, hans gyllne armhåla häftig lust. Hans kön reser sig, Ninos tunga torterar honom med vild hetta och tillsammans utlöser deras kroppar en häftig triumf.

Nino

Ton nom, c'est la lumière
Et du ciel bleu,
Un fil de soleil en prière
Au fond des yeux....

C'est la langueur italienne
Dans un baiser
Autour duquel mon âme viennoise
Agoniser....

C'est le parfum suave et triste
Des mort de fleurs,
De ces fleurs rare qui n'existent
Qu'en notre coeur!

Et c'est l'appel aux voix lointaines
De ces pastours
Qui dans la campagne Romaine
Chantent sur les pipeaux leurs peines
Au long du jour...!

Ainsi chantait Marsyas p. 8-9

Erotique (N.C.)

Je t'aime, ô mon amie-enfant, lointaine encor..
Mon sang se dresse au rêve aigu de ta con quête.
J'ai ta virginité béante dans la tête,
Et ma bouche est la soeur de ton aisselle d'or.

Le rêve impatient m'accouple, quand je dors,
A ce torse de lyre où mon désir s'apprête.
Ton ventre est tendu – fragile et moite Hymette. –
Pour y planter – comme un drapeau – mon sexe fort.

Nos yeux, de longs moments, chavirent de caresse.
Tes dents, ces grains de riz, ta langue qui se dress,
Me meurtrissent le corps de sauvages ardeurs

Jusqu'à ce que, semence humide et jaillissante,
Eclore puissamment de mes muscles vainqueurs,
La Puberté ruisselle en nos chaire pantelantes!

Paradinya, p 23

Jag kan inte sluta tänka på Nino Cesarini, den unge 15-åring som av en slump fick ett annat liv än det som byggnadsarbetare i Rom. Var det bara erotiken som band de två männen samman? Jag tror inte det. Jag vill tro att det band som fanns mellan dessa två män inte bara utgjordes av pengar, inte bara av den erotiska kraft som Jacques talar om i sina dikter utan också av vänskap, tillit, omtänksamhet – och kärlek.

Nino var förmodligen den människa som stod Jacques närmast. Men om deras vardag, deras samtal och deras gemensamma intressen vet vi inget. Vi har bara skriftliga exempel på en aspekt av deras relation – lustens. Och vi har bara en röst om denna relation – Jacques.

Bibliografi

1898. *Conte d'amour*. (Genève)

Baron Jacques d'Adelswärd 1901. *Chansons Légères. Poèmes de l'enfance*. Förord Edmond Rostand och Fernand Gregh. Illustrationer Louis Morin. (Paris: Léon Vanier)

Baron Jacques d'Adelswärd-Fersen 1901. *Ébauches et Débauches*. Förord François Coppée. (Paris: Léon Vanier)

Mr. de Fersen 1902. *L'Hymnaire d'Adonis, à la façon de M. le Marquis de Sade. Paganismes*. (Paris: Léon Vanier)

Jacques d'Adelswärd-Fersen 1902. *Notre-Dame des Mers Mortes* (Venise). (Paris: P. Sevin et E. Rey)

Jacques d'Adelsward 1903. *Les Cortèges qui sont passés*. (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)

Jacques d'Adelswärd 1904. *L'Amour enseveli. Poèmes*. (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)

Mr. de Fersen 1905. *Lord Lyllian. Messes Noires*. (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)

Jacques d'Adelsward-Fersen 1906. *Le Danseur aux Caresses*. (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)

Jacques d'Adelswärd-Fersen 1907. *Ainsi chantait Marsyas.... Poèmes*. (Florens och Paris: Léon Vanier/Albert Messein)

Jacques d'Adelswärd-Fersen 1907. *Une Jeunesse/Le Baiser de Narcisse*. (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)

- Fersen** 1909. *Et le Feu s'éteignit sur la Mer...* (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)
- Jacques d'Adelsward-Fersen** 1911. *Paradinya*. (Paris: Édition de Pan)
- Fersen** 1912. *Le Baiser de Narcisse*. Illustrationer Ernest Marie Brisset. (Reims: L. Michaud)
- Jacques de Fersen-Adelswärd** 1912. *Le Sourire aux yeux fermés*. (Paris: Librairie Ambert)
- Comte Jacques d'Adelswærd-Fersen** 1913. *Choix de poèmes 1901–1913*. Illustrationer Ernest Marie Brisset. (Paris: Léon Vanier/Albert Messein)
- Comte Jacques de Fersen-Adelswærd** 1913. *Ode à la Terre Promise*. (Paris: Collection de Pan chez Figuière)
- Jacques d'Adelswærd-Fersen** 1921. *Hei Hsiang. Le parfum noir*. (Paris: Albert Messein)

Referenser och citat

Huvudkällor är samtida tidningsartiklar, material från det Adelswärdiska familje-arkivet och:

Marcoz, Patricia. *Renâitre païen à la Belle Époque. La vie et l'œuvre de Jacques d'Adelswärd-Fersen.* (En hedonistisk återfödelse under La Belle Époque. Jacques d'Adelswärd-Fersens liv och verk.) Université Paris-Sorbonne. École doctorale III Littératures français et comparée. Le 10 octobre 2008. (662 sidor)

Ogrinc, Will H.L. *Frère Jacques: A shrine to love and sorrow.* Third, revised edition. 2014. <http://www.quintes-feuilles.com/Fersen-engelsill.pdf> (71 sidor)

Setz, Wolfram (utg.) *Jacques d'Adelswärd-Fersen. Dandy und Poet. Annäherungen.* MännerschwarmSkript Verlag, Hamburg. 2005. (318 sidor)

Jacques d'Adelswärd är huvudperson i två romaner:

Mackenzie, Compton. 2009. (1927) *Vestal Fire.* Faber and Faber. London
Peyrefitte, Roger. 1959. *L'Exilé de Capri.* Svensk översättning: *Den landsförviste på Capri.* Berghs förlag. 1959.

Nicole Renauds inspelningar av Jacques d'Adelswärds "Les amants solitaires" finns på youtube

<http://www.youtube.com/watch?v=IqaP7al8m34>

KAPITEL 1

Exempel på författare som intresserat sig för Jacques Adelswärd är:

Chatwin, Bruce. "Bland ruinerna." I *Rastlöshetens anatomi.* Brombergs 1996.

Erdeös, Levente A. S. *Människor i azurblått landskap.* Carlssons 2002.

Melberg, Arne och Melberg, Enel. *Det var på Capri..... Guide till det litterära Capri*. Daidalos 2010.

Steinfeld, Thomas. *En stor man. Axel Munthe och konsten att förse livet med mening*. Atlantis 2009.

Nicole Renauds *Les amants solitaires* innehåller fyra sånger baserade på dikter hämtade från diktsamlingarna *Ainsi chantait Marsyas* och *L'Hymnaire d'Adonis*. CD Le Producteur Invisible; Cat. Nr. 9287. 2003

KAPITEL 2

De flesta uppgifterna om den franska släkten d'Adelswärd från Perot, Jacques "Le destin français d'une famille suédoise : les barons Adelswärd (avec une notice biographique sur Jacques d'Adelswärd-Fersen)". *Bulletin du musée Bernadotte* no 26, 1986.

Uppgiften om Bernadottes givmildhet kommer från Lindqvist, Herman. *Jean Bernadotte. Mannen vi valde*. Bonniers. 2009, s. 241 ff.

Berättelsen om Jan Carl Adelswärds agerande under riksdagen i Norrköping finns i *Excellensen Grefve A. F. Skjöldebrands memoarer, utgifna av Henrik Schück*. 1903. Centraltryckeriet, Stockholm. Hugo Gebers förlag. Andra delen, s. 137.

Dagboken om resan till Nancy från det Adelswärdiska familjearkivet kan läsas på föreningen Brukskultur Åtvidabergs hemsida <http://www.brukskultur.atvidaberg.se/> 2014

KAPITEL 3

För citatet från Hugo på s. 30 hänvisar Marcoz (sid 109) till Hugo, Victor. "Histoire d'un crime", i *Oeuvres complètes*, Histoire, 1987.

"Soldats, vous le voyez, le président de la République est un traître et veut faire de vous des traîtres. Vous violez l'enceinte sacrée de la représentation nationale. Au nom de la constitution, au nom des lois, nous vous ordonnons de sortir."

För uppgifter om Oscar d'Adelswärds affärer hänvisar Marcoz till:

Georgel, J. Alcide. *Armorial historique et généalogique des famille de Lorraine*

titrées ou confirmées dans leurs titres au XIXe siècle. 1882.

Moine, Jean-Marie. *Les Barons du fer. Les Maîtres de forges en Lorraine du milieu du XIX siècle aux années trente*. Metz. Presses universitaires de Nancy. 1989.

Colas, Roger. "Les d'Adelsward", *BAAVL*, n 2, 1969, article daté du 4 novembre, 1946, s. 75.

Några strofer ur dikten som hänvisas till på s. 35 är från dikten *À Grand-Père* från *Chanson légères*, s. 156–158.

KAPITEL 4

Bröllopsreferatet från *Östgöta Correspondenten* 8 juni 1901. På bröllopsfotot syns: Fröken Ellen Douglas – greve Carl Douglas; fröken Madeleine Douglas – greve Gustaf Falkenberg; fröken Eva Adelswärd – greve Albert Ehrensvärd; fröken Amelie Wachtmeister-greve Robert Douglas; fröken Elisabeth von Gayling – friherre Jacques Adelswärd; fröken Elsa Lagerfelt – greve Archibald Douglas; fröken Anna Wachtmeister – friherre Israel Lagerfelt; fröken Mary Hultenheim – friherre Axel Lagerfelt. Den unge pojken i Douglas tartan är brudens bror, Oscar Douglas.

Jacques tal:

Mesdames, c'est à vous que je dois rendre hommage
Et dire, au nom de tous, un culte à la Beauté
Donc que ce soient mes vers – en français permettez –
Car ce langage-là aime les blonds visages.

Puissent mes vers oser : ils chanteront vos yeux
Qui reflètent le ciel, et vos lèvres vermeilles.
Comme si je parlais à des fleurs en corbeilles,
Mes vers seront pour vous des oiseaux lumineux.

Ils chanteront la grâce et la jeunesse écloses
Et tout ce qui vous fait gagner les nobles cœurs :
En Suède l'on sait être jolie – pour mon bonheur –
Mais la bonté voltige ainsi qu'au sein des roses.

C'est elle que j'admire en vos gestes gracieux :
Sans jamais oublier ce qui fait, jeunes filles,
Qu'en buvant ce champagne où la mousse pétille
Je rêve qu'on versa dans ma coupe, vos yeux.

Adolf Adelswårds ironiska rimord på s. 51 är på svenska: kärlek, blommor, färg, ögon, andedräkt, läppar, hår – ypperlig, utsökt, charmant, ljummen.

RONDEL

Loin de tes yeux, l'Amour me vient poursuivre;
Les rêves bleus dont mon passé s'enivre
Sont encore là – confusément charmeurs –
Par les soirs pleins d'ombre et de rumeurs,
Etincelant dans mon coeur comme un givre.

Te souvient-il des nuits où j'étais ivre? ...
Tu me juras que tu ne saurais vivre
Si ju mourais... Te souvient-il? et moi je meurs
Loin de tes yeux!
Si tu voulais, pourtant... un mot délivre ...
Oh! pardonner! me permettre de suivre
Comme autrefois ton sillage berceur ...
Rien que cela ... Croire est une douceur;
Et j'ouvrirais mon âme ainsi qu'on livre
Loin de tes yeux ...

RONDEL

Långt från dina ögon, kommer Kärleken att följa mig;
Mina blå drömmar vars druckna förflutna
Ännu finns kvar – förvirrande betagande –
Genom kvällar så fulla av skuggor och viskningar
Glittrande i mitt hjärta som frost.

Minns du nätterna då jag var berusad? ...
Du besvor mig att du inte kunde leva
Om jag dog ... Minns du? och jag, jag dör
Långt från dina ögon!

Ändå, om du ville ... ge mig ett ord ...
Oh! Förlåt! som ger mig lov att följa dig
Och som en gång vagga dig vaken ...
Bara detta ... Det finns en sötma i hoppet;
Och jag öppnar min själ som en bok
Långt från dina ögon ...

Ur *Chanson Légères*, s. 59.

Uppgiften om att familjen oroat sig för att Jacques fått för litet av manlig uppfostran kommer från *Le Journal* (29 november 1903) och bekräftas i brev från Adolf Adelswärd.

Begravningstalet från Dreux. A. Discours aux obsèques de Renauld-Oscar Adelswärd, *Revue industrielle de l'Est*, 6 mars 1898, "s'inspire dans la vie des hautes traditions et des nobles exemples que lui lègue son cher aieul." Citerat i Marcoz s. 108.

KAPITEL 5

Uppgifterna om tidens kläder från Boucher, Francois. *Klädedräktens historia*. 1970

Anekdoten om Beau Brummel från Laver, James. *Dandies. Pageants of History*. Ebenezer Baylis & Son, Ltd. The Trinity Press. 1968.

Beskrivningen av baron de Charlus finns i Proust, Marcel. *På spaning efter den tid som flytt. I skuggan av unga flickor i blom*. (övers Gunnel Vallquist) 1965, s. 306 Max Nordaus omdöme står i Witt Brattström, Ebba. *Dekadensens kön: Ola Hansson och Laura Marholm*. Norstedts. 2007, s. 66

Artiklarna om Warhol som dandy och om Prousts beskrivning av Blanches porträtt finns i *The New York Times*, Global edition, 17–18 september 2011.

Citatet om svarta mässor på s. 72–73 ur Huysmans, Joris Karl. *Mot strömmen*. (1884) 2004, s. 146.

Idén om symbolisternas revolt mot tidens ideal var starkt framträdande i utställningen på Musée d'Orsay i Paris våren 2013 som hette *L'ange du bizarre. Le Romantisme noir, de Goya à Max Ernst*.

KAPITEL 6

Idén om de sammanslagna stereotyperna finns hos Erber, Nancy. "Queer Follies: Effeminacy and Aesteticism in Fin-de-siecle France, the Case of Baron d'Adelsward Fersen and Count de Warren", i Robb, George & Erber, Nancy (utg.) *Disorder in the Court. Trials and Sexual Conflict at the Turn of the Century*. New York University Press. 1999.

KAPITEL 7

Uppgifterna om de von Sydowska morderna kommer från Kleberg, Madeleine. "De von Sydowska morderna. Ideologiska och politiska förklaringar av ond bråd död." I Hirdman, Anja (red.). *Döden i medierna*. Carlssons 2012.

Uppgifter om pressetikens historia finns i Ekström, Mats & Nohrstedt, Stig-Arne. 1996. *Journalistens etiska problem*. Prisma

Diktraderna på s. 99 lyder:

Peut-être que je j'aimais vous ne lirez ces pages
Toutes remplies de deuil, d'angoisse et de douleur,
Où j'évoque en tremblant ma première ferveur,
Où j'évoque en pleurant mon atroce naufrage ...

Ur *L'amour enselevi*, Sid 13.

KAPITEL 8

Berättelsen om den lycka Jacques först gjorde på Capri i Cerio, E. *The Masque of Capri*. Edizioni La Conchiglia. 2000, sid 120 och om den rosa middagen i Mackenzie, Compton. *Vestal Fire* Faber and Faber (1985) 2009, s. 109–116

Uppgifterna om brevväxlingen mellan Jacques och Édouard Chimot kommer från Féray, Jean-Claude & Biffi, Raimondo. "Ce que relèvent les lettres (1904–1908) de Jacques d'Adelswärd à Édouard Chimot." I *Inverses* 13/2013. De citerade avsnitten lyder på franska "Ma maison monte. Le temple à Narcisse est fini ou presque. L'escalier principal est d'un bel effet", "Le temps est radieux et les travaux quasi finis. Je vous enverrai un kodak de la gueule de ma maison".

Lovsången till resandet på s. 115:

"Voyager! C'était le clarion des chimères, l'appel à l'inconnu, l'envol des espoirs. Il fallait voyager pour trouver les champs, les meules, les forêts, le nids au fond des branches, les oiseaux dans les nids. Et plus loin encore c'étaient les fleuves murmurantes où l'eau coule avec la douceur des caresses, les montagnes pâlies par la distance, plus loin encore c'était la mer. La mer qui chez l'enfant résonnait de mille voix puissantes comme ces coquillages dans lesquelles on lécoute."

Ur "Le Grand Voyage" i *Èbauches et Débauches*. 1901, s. 136

KAPITEL 9

En mer ingående beskrivning av Villa Lysis finns i Erdeös, Levente A. S. *Människor i azurblått landskap*. Carlsson. 2002

Beskrivningen av capriborna på s. 129–130 lyder:

”banquiers faillis, avocats véreux, anciens croupiers de Riviera, gentilshommes à tâche ou laveurs de vaisselle enrichis fraternisaient avec de vieilles grues vertueuses, des filles incasables ou des admiratrices trop ferventes de Lesbos.”

Et le Feu s'éteignit sur la Mer, s. 107.

Information om Matermaniagrottan från Melberg, Arne och Melberg, Enel. *Det var på Capri... Guide till det litterära Capri*. Daidalos. 2010.

Tu est l'île de la Clarté, de la Langeur et du Calme, o Capri!

(...) Et ceux qui aiment la Lumière vont vers Toi.

(...) Et ceux qui aiment les Baisers vont vers Toi.

(...) Et ceux qui aiment le Silence et la Vie vont vers Toi.

Citatet från *Akademos*, nr 1, 15 januari 1909 sid 2, som återges översatt på s. 132 är: ”.... Libérer dans la ferveur de vos efforts la France Latine de ces décadences slaves, de ces lourdeurs germaniques, de ces argot saxons, de ces préjugés judéo-chrétiens qui en altèrent la pensée et le naturel paganisme.”

Första numret av *Akademos* kan läsas på

<http://www.archiveshomo.info/documents-numerises/akademos/couverture.htm>

KAPITEL 10

Information om opium kommer från Martin, Steven. *Opium Friend*. Villard. New York, 2012

Citatet på sid 143 översättning av Setz' tyska översättning (sid 108) av avsnitt i *Akademos* nr 4, april 1909.

Alla uppgifter om La Casati är hämtade från två böcker av Ryersson, Scot D, & Yacarino, Michael Orlando.

– *Infinite Variety. The Life and Legend of Marchesa Casati*. University of Minnesota Press. 2004.

– *The Marchesa Casati. Portraits of a Muse*. Abrams. New York. 2009.

Uppgifterna om La Casatis intåg på Capri och om glasblommorna från Jangfeldt, Bengt. *En osalig ande. Berättelsen om Axel Munthe*. Wahlström & Widstrand. 2003

Citatet från Giorgio Amendola på s. 146 finns i *Una scelta di vita*. Rizzoli (1976) 2001, s. 33.

De dikter jag syftar på om droger på sid 154 är:

O morphine apaisante, o parfum de l'oubli,
Caresse de sommeil, o morphine légère,
Je t'aime mieux que l'or et que la lumière,
Pour tous les souvenirs que tu ensevelis!

Tu calmes la souffrance en bercant nos chimeres
D'un chant languide et doux qui vient du Paradis,
Et les choses qu'on rêve et celles que l'on dit,
Disparaissent dans ton bienfaisant cimetière:

Ceux qui croyaient on toi n'ont jamais conserti
A renier ton nom pour d'autres éphémères,
Et tous ont préféré à la vie ton mystère
Pour ne l'abandonner que lorsqu'ils sont parties;

C'est pourquoi je récite en ces vers ta prière,
Comme au philtre puissant qui caresse et guérit,
Tu gouvernes les sans en exaltant l'esprit,
O morphine apaisante, ó morphine légère!

Ur Oh, juste, subtle and mighty ... Th. de Quincey,
Les Courtèges qui sont passés, s. 109

Oh du lugnande morfin, oh glömskans väldoft,
Sömnens smekning, oh du lätta morfin,
Jag älskar dig mer än guld och mer än ljuset
För alla de minnen du begraver

Du mildrar lidandet när du vaggar våra chimärer
Med en avlägsen mjuk sång kommen från Paradiset
Och det man drömmer och det man säger,
Försvinner i din välsignelsebringande grav:

De som tror på dig har förenats
i sin vägran att förneka ditt namn till förmån för andra flyktigheter
Och vi alla har satt ditt mysterium främst i livet
Och att inte avstå från det när vi skils åt;

Det är därför jag riktar denna bön till dig,
En trollbrygd som smeker och läker,
Du styr anden när du stimulerar sinnena,
Oh du lugnande morfin, oh du lätta morfin,

*

L'encens fume. Il se love au bord des marches chaudes.
Comme un serpent, jusqu'au lotus, d'ivoire orné...
Tandis que, de cent seuils et de cent vasques, né...
Jaillit un cri sauvage en la senteur qui rôde...

"Angkhor", *Hei Hsiang* s. 23

Jacques brev på s. 155 till Nancy B: "... dead finished. Do you think it is possible to die at dawn, in front of one of these splendid dawns in Capri that have the innocence of Youth, (?) supreme, the grave silence of those that have loved Beauty?" Citat från Marcoz s. 323.

KAPITEL 11

Norman Douglas omdöme om Jacques står i *Looking Back: An Autobiographical excursion*. Chatto & Windus. London 1934, s. 360.

Texten på sid 159 är en förkortad version av Annamaria Fiolas "Un Ricordo" ur *À la Jeunesse d'Amour. Villa Lysis à Capri: 1905–2005*. Edizioni La Conchiglia

2005. Översättning Jan Carl Adelswärd.

Beskrivningen av Villa Lysis på 1970-talet är inspirerad av den från Hazzard, Shirley. *Greene on Capri, a memoir*. Virago Press, 2001.

Detaljer på sid 163 hämtade från Esposito, Fausto I *misteri di Villa Lysis*. La Conchiglia, sid 73. 1996.

Citatet om Jacques på s. 165 från Féray, Jean-Claude och Biffi, Raimondo. *Inverses* 13/2013 s. 89–90.

Fler tidningar, även svenska, hade uppgifter om misstankarna mot Nino. Peter Lutherson har i sin bok *Svensk litterär modernism – en stridsstudie*, 2002, citerat en notis från *SvD* (1/12 1923): "Baron d'Adelswärd giftmördad i sin villa på Capri? Giftmord och testamentsförfalskning tros föreligga. Den döde känd genom sina 'svarta mässor' och äventyr i Paris."

Citatet från Elsa Respighi finns i hennes *Cinquant'anni di vita nella musica 1905–1955*. Roma, Trevi 1977, s. 74.

Ituriels beskrivning på s. 165 är hämtad från Setz sid 281. Ituriel, Souvenirs sur Jacques d'Adelsward-Fersen, i *Inversions* nr 4 (1.3.1925) OBS, författarens översättning till svenska från Setz översättning till tyska av den franska texten.

Beskrivningarna av Ituriels, Bragaglias och Ada Negris besök på s. 165–166 är hämtade från Wolfram Setz' kapitel "Fersen, Peurefitte und andere" i Setz (utg.) *Jacques d'Adelswärd-Fersen Dandy und Poet*. Översättning från tyska av författaren.

KAPITEL 12

Thurmans förord finns i Ryerson, Scot D, & Yacarino, Michael Orlando. *The Marchesa Casati. Portraits of a Muse*. Abrams. NewYork. 2009.

Steinfeld, Thomas. "Ett reservat mot den moderna tiden." *SvD* 27/12 2002.

Steinfeld, Thomas. *En stor man. Axel Munthe och konsten att förse livet med mening*. Atlantis förlag. 2009. s. 199.